

ПОКАЗНИК ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Лукач В.С.¹, Жигулін О.А.²

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів та природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”, м. Ніжин, Україна

² кандидат технічних наук, доцент, Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів та природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”, м. Ніжин, Україна

Актуальність. На сільськогосподарських підприємствах України діє система управління охороною праці. Для можливості модернізації є потреба в оцінюванні її реалізації за допомогою кількісних показників.

Огляд літератури. В літературі існують статистичні показники оцінки рівня травматизму (частота та тяжкість):

$$П_{\text{чт}} = A \times \frac{1000}{T}, \quad (1.1)$$

$$П_{\text{тг}} = \frac{Д}{A}, \quad (1.2)$$

де $П_{\text{чт}}$ — показник частоти травматизму;

A — кількість випадків травматизму за звітний період; T — середньоспискова чисельність працівників; $П_{\text{тг}}$ — показник тяжкості травматизму; $Д$ — кількість днів непрацездатності.

Показник непрацездатності — це число людиноднів непрацездатності, що припадає на 1000 працівників:

$$П_{\text{тг}} = 1000 \times \frac{Д}{T} \quad (1.3)$$

Для професійних захворювань розрахунок проводиться аналогічно (відмінність – не на 1000, а на 100 працюючих). Окрім статистичного методу існують монографічний (комплексне обстеження), економічний (аналіз витрат) методи та метод анкетного опитування робітників щодо умов праці.

Ці показники і методи дозволяють вивчати динаміку травматизму на підприємстві, порівнювати його з іншими підприємствами, але не вказують на ефективність системи управління охороною праці для її оперативної модернізації. Отже, в науковій літературі відсутній по-

казник ефективності системи управління охороною праці на сільськогосподарському підприємстві.

Метою дослідження, результати якого наведені в статті, є розробка показника ефективності системи управління охороною праці на сільськогосподарському підприємстві.

Основний матеріал дослідження. Згідно з Законом України “Про охорону праці” працедавець створює систему управління охороною праці:

- відповідні служби і призначає посадових осіб;
- реалізує комплексні заходи для досягнення нормативів;
- забезпечує виконання профілактичних заходів;
- впроваджує прогресивні технології, досвід з охорони праці тощо;

- забезпечує належне утримання будівель і споруд, обладнання;
- забезпечує усунення причин нещасних випадків;
- організовує проведення аудиту охорони праці;
- розробляє і затверджує положення, інструкції з охорони праці;

- здійснює контроль за поведінням з машинами, механізмами;
- організовує пропаганду безпечних методів праці.
- вживає термінових заходів для допомоги потерпілим [1].

Принциповим недоліком даної системи є пасивність (починає активно функціонувати тільки після виникнення нещасного випадку та не допускає невідворотне травмування робітника в наслідок аварії) та невмотивованість (не мотивує до створення нешкідливих і небезпечних умов підприємця та робітника). В країнах ЄС враховують, що 8-12 % робітників ведуть себе у кризових ситуаціях (аварії) неадекватно, що на 100% може закінчитися нещасним випадком. Важливим є зменшення наслідків аварії (рівня травматизму).

В результаті дослідження для оцінки ефективності системи управління охороною праці рекомендований показник:

$$П = Г/100 \quad (1.4)$$

де Г – це готовність підприємства до запобігання нещасним випадкам та захворюванням (розраховується як % відповідності системи охорони праці нормованому стану, а також наявності у посадових інструкціях інформації про наслідки захворювань та травм);

100 – нормативна вимога до сто відсоткової готовності системи охорони праці до запобігання травматизму та професійним захворюванням.

Значення показника $0 \leq \Pi \leq 1$ тим більше, наскільки гарантовано система охорони праці готова до запобігання травматизму або професійним захворюванням.

У роботі рекомендовано використання даних планових перевірок сільськогосподарських підприємств органами державного нагляду з охорони праці (СЕС – санітарно-епідеміологічна служба, Державний пожежний нагляд – служба з надзвичайних ситуацій), а також результати внутрішнього аудиту посадових інструкцій і інструкцій з охорони праці.

Наведемо приклади з пожежної безпеки. Форма з планової перевірки підприємств пожежним інспектором (декларація відповідності матеріально-технічної бази вимогам законодавства з питань пожежної безпеки) складається з 10 пунктів (стан утримання: 1) території, 2) будівель. 3) евакуаційних виходів, 4) електрогосподарства, 5) систем опалення, 6) систем вентиляції, 7) газового обладнання, 8) автоматичних установок захисту та раннього оповіщення. 9) систем водопостачання, 10) пожежної техніки та засобів пожежогасіння) [2]. Тобто, їх відповідність нормативам складає 100% готовності підприємства до запобігання нещасному випадку при пожежі. Реальний їх стан Γ оцінюється у % в ході перевірки.

Управління охороною праці без функції “мотивування” є безперспективним. У коло зацікавлених сторін окрім держави (інженер з охорони праці, інспектор, представник Дирекції Фонду соціального страхування) треба залучити підприємця та робітника. У посадові інструкції та інструкції з охорони праці робітника та роботодавця треба включити інформацію про те, що ними не буде досягнутий стан самовираження через певні професійні хвороби та травми. Перші втратять можливість самовиражатися через трудовий процес, а другі – через неконкурентоспроможний розвиток бізнесу із хворим персоналом. Складова Γ показника оцінки ефективності системи управління охороною праці повинна враховувати відсоток інструкцій з такою інформацією.

Висновки:

1. Розроблено показник оцінки ефективності системи управління охороною праці на сільськогосподарському підприємстві;

2. Напрямок подальших досліджень може бути визначення критичного рівня показника по відношенню до різних контрольованих небезпечних та шкідливих факторів охорони праці.

Лукач В.С., Жигулін О.А.

Показник ефективності системи управління охороною праці на сільськогосподарському підприємстві

Література

1.3У Про охорону праці. – Режим доступу: <http://www.osvitacv.com/index.php/2011-01-11-15-03-48/health/2013-09-18-07-22-54/2013-09-18-07-24-55/25649>

2. Декларація відповідності підприємства вимогам пожежних нормативних актів (Додаток в редакції Постанови КМ № 311 від 20.05.2015).